List 49. **NOVICE** Tečaj XXXIX.

gospodarske, obrtniške in narodne.

zhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 7. decembra 1881.

Obseg: Amerika našim poljskim pridelkom sila nevarna. — „Pedagogični letnik". — Kostanjevica na Dolenjskem. — Nekoliko besed o potni torbi gosp. prof. Erjavca v letopisih „slov. Matice". — † Dr. J. Bleiweisa viteza Trsteniškega zadnji dnevi in pogreb. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Amerika našim poljskim pridelkom sila nevarna.

Kdor se novejši čas le nekoliko briga za trgovino, gotovo mu je znano, da se uže skoraj deset let prikazujejo na naših trgih amerikanska pšenica in turšica, amerikanske mesnine, mast in noveji čas celó za klanje namenjene živali, frišno meso in surovo maslo. — Kakor je uže zdavnej amerikanski petrolej spodrinil vso našo domačo svitljavo: loj, olje itd., enaka nevarnost preti uže zdaj naši pšenici, turšici, masti in maslu.

Leta 1870. se je iz Avstro-Ogerske izpeljalo masti in špeha 165.000 met. cent., uže 1874. leta pa se je ravno tega blaga k nam uže vpeljalo 150.000 met. cent. Na Reki in v Trstu, kamor dohajajo redno skoraj vsi naši za izvažanje namenjeni poljski pridelki, prišla je 1879. leta na trg amerikanska pšenica, pripeljana čez daljno medzemeljsko in atlantsko morje — iz morju oddaljenih deželá severne Amerike — pa spodrivala je v ceni našo doma pridelano pšenico; in 1880. leta se je pri Plznu na Českem porabilo krog 30.000 met. cent. amerikanske turšice. — Naša država do zdaj še ne čuti tako hudo tega tekmovanja amerikanskega, kakor zahodno-evropske države: Angleška, Francoska i. dr., — toda ako bode Amerika, posebno pa severno amerikanske združene države in Kanada v prihodnjih 10 letih v poljedelstvu s tako orjaškimi koraki napredovale, kakor se je godilo to v ravno preteklih 10 letih, preti tudi našemu poljedeljstvu in živinoreji pogubna nevarnost.

Ne bo tedaj odveč, ako si ob času še ogledamo vzroke te preteče nam nevarnosti, in se jej po tem s pravim orožjem v bran postavimo. Zato hočejo tudi „Novice" svojim bralcem podati nekaj črtic o tej važni zadevi, po ne davno na svitlo dani dr. Peez-ovi knjižici „die amerikanische Konkurrenz".

1. *Kmetovanje v Ameriki.*

Znano je vsem, da ima Amerika in v prvi vrsti severo-amerikanske združene države v Kanadi še neizmerne prostore neobdelanega svetá, ki leto za letom tje vabi tisuče in tisuče naseljencev, prihajajočih iz preobljudenih deželá evropskih, enako in deloma še bolj pa so amerikanski dobri zaslužki vabili različne rokodelce, trgovce, fabrikante in podvzetnike večih vrst, katere je pretesna Evropa tudi v celó obilem številu oddajala čez atlantsko morje.

Toda véliki gospodarski polom ali krah prišel je, ako moč, še grozovitejše nad amerikanska, uže tako navadno orjaško osnovana podvzetja, kakor nad vso Evropo. Imela je tudi Amerika svoj črni petek dné 18. septembra leta 1873: začetek poloma. Tukaj le nekaj malo številk, da pokažemo grozovitost njegovo. Severo-amerik. združene države imele so do konca l. 1875. bankrotov ali na boben prišlih podvzetij 27.845, pri katerih se je zgubilo 1552 milijonov gold.; poprek prišlo je na nič vsako 21. podvzetje. Železnic je v tem času prišlo na boben v 121 družbah s kapitalom 1104 milijonov gold. V letih 1876. in 1877. prišlo je na prodaj 84 železnic dolžine 7721 kilometrov z denarno zalogo 830 milijonov gold.; 66 druzih železniških družeb bilo je v enakem položaju in približno se lahko trdi, da je takrat prešlo v tuje roke 144 železnic, pri katerih je zguba založenega denarja presegala svoto 2000 milijonov goldinarjev.

Enaka osoda zadela je brezštevilna druga podvzetja, pri katerih je doslej dober ali celó bogat zaslužek imelo na tisoče pridnih rok. — Ceni se število tako ponesrečenih oseb nad 1 milijon. Kaj storiti jim po toliki nesreči? Kaj bolj naravnega, kot to, da zapustijo mesta svoje nesreče in se v zadrugah po 50–100 oseb obrnejo proti zahodnim, še čisto neobdelanim deželam severo-amerikanskih združenih držav, po tem, ko so si pri železniških družbah zagotovili najniže vožnine in si naročili potrebnih strojev in poljskega orodja.

Kako se ravná v severo-amerikanskih državah z zemljišči?

Pred vsem velja načelo, da je država gospodar in lastnik vsega še neposedenega sveta. Država pa skrbi zato po svojih zemljemercih, da se taki še neizmerno veliki prostori pripravijo za naseljence s tem, da se odmerijo posestva po 56 do 112 oralov in ne veča; pred vsem pa se odmerijo v obilni meri za železnice, kanale, ceste, pota in šole potrebni prostori. — Družbam, ki se zavežejo izdelati železnice in ceste, prepusti se primerno število selišč ali kmetij, katerih pa ne smejo drugače spečati kakor posameznim pravim naseljencem.

Naseljenec kupi si, kakor more, veče selišče s 112 orali ali manjše s 56 orali, — in sme plačati, ako ne more takoj — v 5 letih, tako, da je v tem času vsak uže gospodar in lastnik svojega selišča.

Država prodaja svoja zemljišča, po različnosti lege oralo po 3—6 gold. Železniške družbe pa proda-

jajo selišča na desetletne obroke po 5—10 gold. oralo. Tedaj se sme računati poprečna cena 5—7 gold. oralo ali selišče s 112 orali stane poprek 560 do 800 gold.

Severo-amerikanske združene države so prodale l. 1875. selišč 3·2 milijonov oralov, leta 1877. pa 5·2 milijonov oralov, leta 1878. pa se je prodalo celó 14 milijonov oralov omenjenih selišč, nastalo tedaj 125.000 novih krepkih kmetij, katere imajo uže sedaj v 32 državah severo-amerikanskih združenih držav posebno varstvo, in to tako, da po takih kmetijah in njenem inventarju (živina, orodje in stroji) ne sme seči noben upnik.

Za šole se odmeri v vsakem novem krogu, ki 16.128 oralov obsega, 448 oralov, kateri so nedotakljiva šolska zaloga; in leta 1876. se je uže zračunalo, da so za šole odmerjeni tam prostori bili tako veliki, kakor vsa Angleška (Velika Britanija).

Osnova amerikanskih kmetij, obdelovanje polja sploh s stroji, in druge okoliščine, ki poljskim pridelkom odpirajo pot na trg, nam bodo pokazale, kako velikansko napreduje amerikansko poljedelstvo.

(Dalje prihodnjič.)

Šolske stvari.

Poziv!

Slovensko slovstvo v obče napreduje, in tudi šolska literatura po Slovenskem ne zaostaja. A slovensko šolstvo zasluži danes še veče pozornosti, treba bo tedaj na tem polji še z večimi koraki napredovati. V pospeh narodnega našega slovstva in v pomnožitev slovenskega pedagogičnega slovenstva nameravajo podpisani s tem nekoliko pripomoči, da so se odločili, izdajati leto za letom pod naslovom

„Pedagogični letnik“

knjigo, katera bode na kacih 200 straneh velike osmerke prinašala raznovrstnega šolskega blaga.

Teoretični del bode obsegal temeljite spise iz šolskega in učiteljskega življenja sploh, razprave o raznih važnih šolskih in učiteljskih vprašanjih, razmotrovanja pedagogičnih in didaktičnih načel. Praktični del bode pa zadrževal izborne članke o splošni in posebni metodiki, razpravljal obravnavanja o vseh predmetih sedanje ljudske šole, nekoliko z ozirom na predpisane učne načrte, največ pa na podlogi pridobljenih skušenj, lastnih in drugih. Sploh naj bi nam učiteljem „Pedagogični letnik“, ki utegne v dodatku imeti poleg šolskih migljejev in naznanil tudi imenik vseh slovenskih učiteljev in šol z dotičnimi plačami, sčasoma nadomestoval slovensko pedagogiko in metodiko, katero tako težko pogrešamo.

Da pa ta svoj sklep izpeljemo, potrebujemo obilne podpore. Zato si dovoljujemo vabiti vse p. n. učiteljstvo in šolske prijatelje po vsem Slovenskem v obilno naročevanje in sodelovanje. Naročnina stane 1 gold. (kasneje bode cena knjigi veča) in naj se blagovoli pošiljati do 1. aprila 1882. g. Božidaru Valenti, nadučilelju v Krškem.

Šolski pisatelji pa naj izvolijo svoje izvirne izdelke (prevodi se ne bodo sprejemali) poslati do 1. junija 1882. g. Iv. Lapajne-tu, ravnatelju meščanske šole v Krškem.

Čisti dohodek pri razprodaji te knjige, ki izide v bodočih velikih počitnicah, se bode razdelil med pisatelje, zaradi tega se bode poslana tvarina natanko pretresovala in skrbo izbirala.

V Krškem 1. decembra 1881.

J. Bezlaj, meščanski učitelj. — Fr. Jamšek, nadučitelj v Rajhenburgu na Štajarskem.

J. Lapajne, šolski ravnatelj. — J. Ravnikar, ljudski učitelj.

B. Valenta, nadučitelj.

Ozir po domovini.

Kostanjevica na Dolenjskem.

Zgodovinska črtica; spisal J. L.

(Konec.)

V mestni kroniki se za Valvazorjevih dní vedno toži o nesrečah, ki so leto na leto mesto zadevale, zdaj slaba letina in dragina, zdaj požar in povodenj, zdaj zopet vkvartiranje vojaščine ali napad uskokov iz bližnjih Gorjancev. Na priliko:

Leta 1662. je bila sila huda zima, da je skoraj vsa setev zmrznila, poleti je pa toča na polji in v vinogradih vse potolkla.

Leta 1663. (17. dne aprila) je pogorelo 38 hiš s komunom (Komaun, občinska hiša) in s cerkvijo sv. Nikolaja vred.

Leta 1664. je bila dragina.

Leta 1666. velika suša, da si je meščanstvo žito iz daljnih krajev dovaževati moralo.

Leta 1666. je bilo zaradi letne suše in jesenskega mraza zeló slabo vino.

Leta 1671. se je pridelalo tako malo žita, da so ubogi ljudje od lakote mrli.

Leta 1674. je hudobnež mesto zažgal, da je 17 meščanskih hiš zgorelo in se nad 2000 gold. kvare učinilo.

Leta 1675. je bila zopet slaba žitna in vinska letina, da so ljudje skoraj od glada mrli.

Leta 1681. je bila velika povódenj, da je voda meščanom pri oknih vèn in noter tekla, mnogo živine potopila, in narastla Krka na polji obilo kvare napravila.

Leta 1684. je v mestu mnogo živine pocepalo.

Zatorej se nikakor ni čuditi, če je mesto v 18. stoletji tako opešalo, da so se mu še njegove mestne pravice odvzeti hotele. Leta 1757. je takratna deželna vlada, tako imenovana c. kr. reprezentacija, predlagala pri dvoru, da bi se Kostanjevici in drugim „slabim“ mestom pravice odvzele, mesta prodala in da bi prosti meščani postali navadni podložniki (kakor graščinski kmetje). Cesarski odlok od 24. dne septembra istega leta je pa ta originalni predlog zavrnil, rekoč, „da je mnogo na tem za občno dobro, da se ohranijo mesta deželnega kneza“. „Ako mesto Kostanjevica“ — tako dalje slôve odlok — „ne more svojih pravic nasproti zatiškemu samostanu braniti, bodi si, da je prenevedno, preponižno ali nesposobno, naj pa reprezentacija (deželna vlada) postavi komisijo, ki bode to stvar poravnala, in mestu naj se dá zagovornik (fiscus), ki bode njegove pravice zastopal“.*)

Za vlade cesarja Jožefa II. je bilo (leta 1780.) na Kranjskem še 15 samostanov. Od teh je bilo od leta 1786. razpuščenih 11. Ta vsoda je bila z dekretom 3. dne januarija 1786. l. zadela tudi kostanjevški samostan. Čista imovina tega razpuščenega samostana je znašala 168.758 gold., kar je porabila vlada (kakor tudi imetje druzih razpuščenih samostanov) v ustanovitev re-

*) Dimitz iz vicedomskega arhiva.

ligijskega fonda, iz katerega se plačujejo posvetni dušni pastirji.

Oprava iz velike samostanske cerkve se je po nekoliko razdelila sosednjim cerkvam, po nekoliko pa se je poizgubila in zanemarila.

Velikanske orglje je dobila na priliko cerkev na Raki. Samostanski prostori rabijo dandanes v pisarne c. kr. uradom in v stanovanje uradnikom.

V Kostanjevici je bil rojen Anton Makovič,*) v minolem stoletji magister anatomije in kirurgije, ter zdravnik v Ljubljani. Priobčil je v slovenskem in nemškem jeziku: „Vprašanja in odgovore o kirurgiji.“

O cerkveni in šolski povestnici kostanjevški priobčujem naposled še nekaj drobtinic iz peresa gosp. nadučitelja Abrama: „Podružna cerkev sv. Martina, katero Valvazor pri opisovanji fará imenuje, je stala v mestu, nasproti hiši g. Al. Gača. Poslopje še stojí, pa je predelano v hišo, ki je zdaj lastnina gosp. Engelb. Šušteršiča. Krstne knjige naše župnije segajo nazaj samo do l. 1723.; prejšnje so gotovo zgorele pri kacem požaru, katerih je bilo mnogo v Kostanjevici. Fara je obsegala do Jožefovih časov samo Kostanjevico in bližnji vasi: Sajevec in Malence. Vse druge vasi so pripadale k fari št. jernejski in celó naše predmestje onkraj mosta. Dolšce, Globočice in 3 hiše iz Orehovca so bile pridružene pa k sv. Križu. — Sedanji farovž in šola — nekdanji kostanjevški grad — je mesto kupilo po dražbi l. 1793. za 562 gold. — Cerkev Matere Božje na Slinovcah, ki je zdaj kostanjevška podružnica, so Cistercijenzi zidali in dokončali l. 1778.; a poleg njestoječa kapelica, tudi M. B. posvečena, je bila narejena l. 1759. Vendar je na nje mestu utegnila stati prej druga iz prejšnjih stoletij, kakor pripoveduje ustno izročilo.

O kostanjevški šoli se ne more mnogo poročati. Svojega poslopja šola nikoli ni imela. Prvi učitelji so bili najbrž menihi Cistercijenzi. Po njih odhodu morali so Kostanjevčani sami za šolo skrbeti. Potikali so jo po raznih hišah, naposled so jo vteknili v farovž, kjer je bila župnikova kašča.

Pa tudi tu jej ni bilo obstanka; odkazali so jej prostor, kateri je služil prej župniku za shrambo sená. — Prvi učitelj (orgljavec in cerkovnik ob enem) je bil neki Kračman, za njim Gradišnik, rojen v Kostanjevici. Temu je bil naslednik Andrej Kančnik, znani ljudski poet. Zložil je pesem o „hudobni ženi“, katero je bil v Kostanjevici vstrelil. Imena druzih kostanjevških učiteljev do l. 1865. so: Štritar, Šinkovec, Vranič, Trček, Šinkovec (v drugič od l. 1827. — 1865.). Poslednjič je bil 11 let slep, pa je vendar še nekoliko učiteljaril. V Kostanjevici si je bil napravil domačijo in umrl tam 1876. leta.

*) Kleinmayr „Zgodovina slov. slovstva“.

Slovstvene stvari.

Nekoliko besed o potni torbi

gosp. prof. Erjavca v letopisih „slov. Matice“.

V listu 13. „Novic“ t. l. izrekel sem željo, da bi g. profesor Erjavec, ki po Goriškem svetu manj znane besede nabira in v letopisih slov. Matice priobčuje, našel trudaljubnih posnemavcev. Res, prekoristno bi bilo, ko bi tudi po drugih slovenskih, sosebno po goratih krajih, recimo po Rovtah, okoli Idrije, Vrhnike in drugod kdor ima čas in veselje za to, zapisaval in razglašal besede, katere v slovenskih knjigah in novinah niso navadne. Ali če hočemo imeti kako korist odtod, moral bi jih — z ozirom na nezanesljivost gorjanskih ust — vsekakor poprej kdo raztolmačiti ter razodeti jim pravo podobo, kakor je to v gori omenjeni potni torbi največ sijajno izvedel g. Levstik, kateri vé glas slovenski etimologiji, kakor malokdo; in reči bi se smelo, da vprav etimologija je njegovo pravo področje, na katerem utegne slovenski stvari največ koristiti. Zadovoljiti bode se tukaj — to se vé da — z večjo ali manjo izvestnostjo in vsake tmine o postanku te ali one besede nihče ne razjasni.

Vsako besedo, bodi i neslovenske korenike, bilo bi zapisati in ogledano po etimologični strani vteloviti slovarju, naj se tam nájde o potrebi kakega pojasnjenja, naj jo najde — ako nihče drugi — kak sodni tolmač, ki ga sosebno idiotizmi včasi utegnejo v največo zadrego spraviti. A predno se katera taka najdenka vvede v knjigo, v slovstvo, treba jo bode na vsako stran pretehtati, če se slovenščini res prilega, in če ji je res potrebna: recimo za kako odličico (nuanso), — da ne bi morebiti izpodrivala uže znane bolje in drugim slovanskim jezikom bližje besede.

In ker sem tudi jaz — leta 1872 zarad bolehnosti bivajoč v Lomèh pri Črnem Vrhu (nekako v sredi med Idrijo, Ipavo in Logacem), kjer sem rojen,*) — zapisal nekaj takih besed, naj smem najpred na dan s tem mojim res malim prispevkom.

Pravijo Lomčani:

Priklati živinče = zaklati bolno živinče, katero bi itak poginilo, — da manj trpí. Les se z gore spravlja ali na val (izgvav), če se zavalí po drči (drča = Riese), ali pa s konca, če se pahá.

Hleniti nogo, verstauchen.

Robaniti = ropotati.

Raklja = kol za vinsko trto.

Rožanec = lesen podboj (gl. potno torbo).

Šetaviliti okoli = motoviliti, (potna torba golomišiti).

Palina = pobeljena ranta zemljemerska na kaki višavi.

Takišen = tiste sorte (vrste).

Iverje, coll. n. = kar odletuje, ko se drevo posekava, a tesarski odpadki so trske.

Grablje sestojé iz locnja (enega ali dvojnega), čeljusti, zôb in grabljevišča.

Mèzgi, màzgi (mezeg-zga, polugl.) = klinci vprečni med dogami, da je posoda trdneja; taka posoda se po tem imenuje zmezgéna (sic! od zmezgiti).

Nabran ovratnik, couvrirt.

Kučemajka, Jope.

Ogrinjavka pri ženskih, Umhängtuch. Žensko oblačilo, če je s cela, ima: rokave, život in krilo.

(Dalje prihodnjič.)

*) Rojen bode tukaj najbržé ta ali oni debelo podčrtal, češ, da je slovnišk pogrešek. Gotovo si namreč, dragi čitatelj, uže zapazil, da nekateri naših pisateljev zdaj več ne pišeje: ta je rojen, ta se je rodil tam in tam, ampak dosledno: porojen je, porodil se je. Stvar je res prevažna in tudi pretežka, da bi se kar tako pod zvezdico (*sub asterisco*) hotela rešiti. Samo toliko bodi rečeno tukaj, da — dokler bode Slovenec, kateri je tako srečen ter o gramatiki nič ne vé, smel reči, n. pr.: To je pisano tega in tega dne, ta hruška je cepljena ta in ta čas, in nasproti, dokler bode sloveč slovničar smel zapisati: Drží se, kakor da je bil svarjen (als wäre er ermahnt worden), — dotle bodem i jaz smel pisati: rojen sem, in ne porojen, kar je neslišano in nekako neznano. A da so glagoli: cepiti, pisati, svariti, imperfektivni, to trdneje stojí, negoli pri glagolu: roditi. Pis.

*

† Dr. J. Bleiweisa viteza Trsteniškega

zadnji dnevi in pogreb.

V zadnjem listu smo po preveliki žalosti otrpneni popisali le ob kratkem zadnje ure vseh Slovencev očeta in njegovo smrt, naj zdaj popišemo to nekoliko obširneje.

Kakor smo uže povedali, je bil nevarneje obolel okoli srede preteklega tedna, da je po nasvetu zdravnikov domá držal se, a ne v postelji; svoja navadna opravila pa je le še naprej opravljal. Ponoči med 21. in 22. novembrom je pritisnil kašelj huje; zjutraj je poklicati dal stolnega mestnega župnika preč. gospoda kanonika Urbasa, ki ga je spovedal in previdel s sv. popotnico. V sredo 23. novembra, dan pred njegovim 73. godom, mu je popoldne odleglo nekoliko, da je vstal, se pogovarjal z ljudmi ter dal še zadnja naročila zarad „Novic“, ki so prišle popoldne v tisk. Zvečer so mu nameravali, kakor vsako leto, čitalnični pevci za god napraviti večernico, pa je prosil, da naj jo odložé do tje, ko bo popolnem ozdravil, ker bo potem veselejša. Ker se je boljšega čutil, je trdno upal njegov orjaški duh, da bo še prav do dobrega okreval.

Al v Božje volje tajni knjigi je bilo zapisano drugače, Božja previdnost ni hotela vslišati želj njegovih, prošinj blage rodovine njegove, brezštevilnih prijateljev in častilcev, gorečih želj mesta ljubljanskega in vsega naroda slovenskega. V petek ga je bolezen prijela z večo silo, v soboto zjutraj je sam obupal nad ozdravljenjem in si bil svest, da se smrt bliža njegovi postelji; do tje je vodil svoje drage „Novice“ še sam, v soboto 26. novembra zjutraj pa je poklical pisatelja teh vrstic k sebi in mu izročil „Novice“ z željo, naj bi se tudi naprej vredovale v njegovem duhu. Potem so mu telesne moči vidno naglo pojemale, le velikanski duh se je še trdovratno vstavljal. V ponedeljek 28. novembra dopoldne je imel še pogovor z gosp. dr. Poklukarjem zarad „Novic“, potem je vzel slovó od svoje mile rodovine in zdaj je prišla zadnja boritev s smrtjo, kateri se je moral podati malo minut po polnoči.

Po mestu je bila strašna tihota, vse je poslušalo plašno zadnje dihljeje junaškega velikana in prvega voditelja. Zjutraj zgodaj je mrtvaški bron dal dušek do tje zadržanim nabranim britkim občutkom, žalost in obup se je kazal na obrazih in besedah. Vse je bilo otrpneno, presunjeno.

Brž se je zbral odbor k posvetovanju o naredbah za pogreb, žalostna dogodba se je nemudoma naznanila slovenskemu in slovanskemu svetu, sploh — vkrenilo se je vse, da bode pogreb imenu in slavi umrlega kolikor mogoče spodoben. Komaj je bil umrli položen na mrtvaški oder, so jeli ljudje vréti kropit predrazega, čegar obraz se je bil le malo spremenil in kazal njemu tudi v življenji zmiraj lastni mir, gnječa je bila vse dneve velikanska. Sorodniki in bližnji znanci so hodili tudi milovat in tolažit po nenadomestljivi zgubi vso potrto blago vdovo, sina in rodovino njegovo.

Vencev je prihajalo od blizo in daleč, z mesta in kmetov toliko, da kmalu ni bilo prostora za-nje. V Ljubljani je prvi dan zmanjkalo cvetlic in trakov, da so jih morali naročiti s Trsta, Gorice itd. In kako krasni so bili! Dejanski dokazi, kako spoštovan, priljubljen in obče čislan je bil ranjki povsod in pri vseh, celó pri političnih nasprotnikih.

Tukaj bodi navedena vrsta najkrasnejših vencev pisih na trakovih.

1. „Hvaležni učenci podkovske šole“: svojemu nepozabljivemu ustanovniku in vodji. 2. „Društvo Sokol“: svojemu častnemu članu, vrlemu očetu naroda slovenskega. 3. „Akademično društvo Slovenija“: svojemu častnemu članu. 4. Očetu slovenskega naroda: „Ljubljanski bogoslovci“. 5. Slovenskemu pisatelju: „Ljnbljanski Zvon“. 6. Slovenskemu očetu: „Rakek in Unec“. 7. Največjemu sinu in dobrotniku naroda: „Cirknica“. 8. Čitalnica v Škofji Loki“: Svojemu častnemu udu. 9. „Čitalnica v Spodnjej Šiški“: Svojem častnemu članu. 10. „Rodovina Kotnik-Gollova“: Narodnemu buditelju. 11. „Preljubemu soprogu“: Žalujoča soproga. 12. Svojemu najodličnejšemu poverjenikn: „Banka Slavija“. 13. „Narodna tiskarna“: Vodji slovenskega naroda. 14. Preljubemu stricu: „Hvaležna nečakinja“. 15. Ljubemu dedu: „Vnuki“. 16. „Čitalnica ljubljanska“: Svojemu predsedniku in ustanovitelju. 17. Dem lieben, hochverehrten Onkel: „Familie“. 18. Predragemu stricu: „Nečak Josip Pleiweis“. 19. „Predragemu, nepozabljivemu očetu“. 20. Dem theueren Freunde: „Familie Radics“. 21. Velikemu domoljubu, voditelju naroda: „uradniki banke Slavije“. 22. „Hvaležni ljubljanski meščanje“: očetu slovenskega naroda. 22. Svojemu najboljšemu tajniku: „c. kr. kmetijska družba“. 24. Nepozabljivemu prijatelju, preljubemu kumu: „Dr. Poklukar z družino“. 25. Blagemu svaku in stricu: „rodbina Souvanova“. 26. Svojemu prijatelju: „rodovina Winklerjeva“ (dežel. predsednika). 27. „Der Verein der Aerzte in Krain“: seinem Ehrenmitgliede. 28. „Pevski zbor ljubljanske čitalnice“: svojemu pokrovitelju. 29. Buditelju Slovencev: „Žavski trg“. 30. „Postojinska čitalnica“: svojemu častnemu članu. 31. „Črnomaljska čitalnica“: svojemu častnemu članu. 32. „Slovenski nižji gimnazijalci v Ljubljani“: očetu slovenskega naroda, prvoboritelju narodnih pravic. 33. Vůdci Slovinců: „Čehové v Lubláni“. 34. „Čitalnica v Kranji“: svojemu prvemu udu. 35. „Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov“: svojemu vernemu varuhu. 36. „Mesto Kranj“: svojemu neumrlemu sinu. 37. Nenadomestljivemu prijatelju: „vitez Schneid“. 38. „Čitalnica ljubljanska“: svojemu ustanovitelju, část-

nemu članu in predsedniku. 39. „Tržaški slovenski dijaci“: patri patriae. 40. Preljubljenemu očetu Slovencev: „breški okraj“. 41. Voditelju k domovinski poštenosti: „hvaležni Mozirčani“. 42. „Narodni trgovci ljubljanski“: dr. J. Bleiweisu. 43. Očetu naroda: „zagrebški Slovenci“. 44. „Slovensko literarno društvo na Dunaji“: slovenskemu pisatelju. 45. Prvobuditelju slovenske zavesti: „opravitelji trgovine Souvanove“. 46. „Obrtnijsko pomožno društvo“: častnemu članu. 47. „Dramatično društvo“: dramatičnemu pisatelju. 48. „Trgovinska in obrtna zbornica“. 49. „Narodni petošolci in šestošolci“: očetu slovenskega naroda. 50. „Idrijski narodnjaki“: ljubljenemu očetu. 51. Slavnemu rodoljubu in pisatelju: „Tiskarna Blaznikovih naslednikov“. 52. Dr. J. Bleiweisu svomu članu: „jugoslavenska akademija znanosti i umetnosti“. 53. „Narodni trgovski pomočniki“. 54. Najiskrenejšemu domoljubu, vrlemu pisatelju: „ljubljanska viša gimnazija“. 55. „Deželni uradniki“: prvaku, voditelju, očetu naroda. 56. Svojemu predsedniku: „Matica slovenska“. 57. „Glasbena Matica“: svojemu častnemu članu. 58. „Kranjsko veteransko društvo“: svojemu preljubemu častnemu udu. 59. „Mestni zastop ljubljanski“. 60. Očetu naroda: „ljubljanski višji realci“. 61. Nesmrtelnym zasluham dr. J. Bleiweisa: „klub česky v rade říske“. 62. Dem verdienstvollen Patrioten dr. Bleiweis: „Der reichsräthliche Club des rechten Centrums“. 63. „Ljutomerska čitalnica“: svojemu častnemu udu. 64. Očetu domovine: „Vrhniška čitalnica“. 65. Svojemu častnemu someščanu: „hvaležni Vrhničanje“. 66. „Kmetske občine“: očetu naroda, prijatelju blagorja domovine. 67. Oče! s tužnim narodom plače nad zgubo tvojo: „rodovina Grbičeva“. 68. „Črnomaljska čitalnica“: vzoru domoljubja. 69. Častnemu nepozabljivemu občanu: „Ribniški domoljubi“. 70. Nepozabljivemu stricu: „Rodbina Sajovic“. 71. „Čebelarsko društvo“: svojemu častnemu udu. 72. Vrlemu probuditelju naroda slovenskega: „Logatec“. 73. „Čitalnica v Celovci: Slovenskemu vodniku. 74. Značajnemu narodnjaku: „sevniški rodoljubi“. 75. Boritelju za narodno prosveto: „učiteljski pripravniki ljubljanski“. 76. „Domorodkinja z Notranjskega“: krasno blazino iz frišnih kamelij in vijolic, jako umetno izdelano. 77. „Umelecká beseda v Pragi“. 78. Slovenskemu očetu: „čitalnica bovška“. 79. Ehre seinen unvergesslichen Verdiensten: „Fürst Ernst Windischgrätz“. 80. „Kavarna Valvazor“. 81. Našemu očetu: „kamniške Slovenke“. 82. Častnemu občanu, očetu naroda: „Borovnica“. 83. „Glasbena Matica“: svojemu častnemu članu. 84. Slavnemu domoljubu: „prvo- in drugošolci“. 85. „Gorenji Logatec“: svojemu častnemu občanu. 86. „Ribiško društvo kranjsko“: svojemu prijatelju. 87. Svojemu očetu: „čitalnica v Pulji“. 88. Častnemu udu: „loška čitalnica“. 89. Častnemu meščanu: „mesto Lož“. 90. „Plakajoča Planina“: očetu in častnemu občanu. 91. Očetu in prvemu pospešitelju kmetijstva: „občina Studeno“. 92. „Čitalnica v Trstu“: svojemu častnemu članu. — Posebno krasne vence prinesli so bratje Hrvatje, namreč le-te: 93. Svomu počastnomu članu: „gospodarsko društvo hrvatsko-slavonsko“. 94. „Hrvatsko sveučilište“: Janezu Bleiweisu. 95. Svomu začastnomu članu, dr. Janezu Bleiweisu vitezu Trsteniškemu: „hrvatski „Sokol“ v Zagrebu“. 96. Svomu počastnomu članu dr. Janezu Bleiweisu: „Hrvatska Matica“. 97. Prvaku slovenskega naroda, svomu začastnomu članu: „hrvatsko pjevačko družtvo „Kolo“ v Zagrebu. 98. Nepozabljivemu očetu slovenskega naroda: „Valentin Krisper“. 99. „Klub narodnih deželnih poslancev“: svojemu načelniku. 100. Nepozabljivemu stricu: „rodbina Kušarjeva“. 101. Predragemu stricu: „rodbina Zupanc“. 102. Ljubemu bratu: „Valentin Bleiweis“. 103. Nepzabljivemu voditelju: „Celjski Slovenci“. 104. Uzkrisitelju slovenskog naroda: „domorodkinje Sisačke“. 105. Svojemu častnemu udu: „Ptujska čitalnica“. 106. Očetu Slovencev: „Ilirska Bistrica“. 107. Narodnemu očetu: „podružnica goriške čitalnice“. 108 Toguje o smrti očetovi: „goriški Slavec“. 109. Neomahljivemu značaju: „Triglav v Gradci“. 110. Očetu naroda, prijatelju blagra domovine: „kmetske občine“. 111. „Slov. goriški učit. kandidatje“ (in posebni venec), „Slov. goriške učit. kandidatinje“. 112. Očetu slovenskega naroda: „čitalnica v Kobaridu“. 113. „Občina Ajdovščina“: svojemu častnemu članu. 114. Svojemu častnemu udu: „Slovensko politično društvo „Edinost“ v Trstu“. 115. Svojemu očetu: „Krški rodoljubi“. 116. Blagemu očetu naroda: „hvaležni štovatelj Fr. Povše“. 117. Buditelju naroda: „štajarski slovenski deželni poslanci“. 118. Vzoru rodoljubja: „Goriški rodoljubi“. 119. „Hrvatsko pjevačko društvo „Danica“ v Sisku“: svomu začastnomu članu. 120. Voditelju naroda: „Šentpeterčanje na Notranjskem“. 121. Častnemu občanu: „Goriška čitalnica“. 122. Očetovskemu prijatelju: „Andrej Marušič“. 123. Prečastitljivemu prijatelju: „rodbina Dominkuševa“. 124. Častnemu občanu: „Litijska občina“. 125. Slovenskemu voditelju: „Goriška Sloga“. 126. Očetu slovenskega novinarstva: „Goriška Soča“. 127. „Vino- in sadjerejska šola na Slapu“: svojemu ustanovitelju. 128. Nenadomestljivemu voditelju slovenskega naroda: „Bežek in Vrbič.“ 129. Vodji Slovencev: „Belokranjci“. 130. Očetu Slovencev: „čitalnica Mariborska“. 131. „Kranjski deželni odbor“.

Razen tu naštetih je bilo še veliko druzih s trakovi brez napisov in tudi brez trakov, marsikdo je nesel in položil svojega tiho na gomilo. Vseh skup je bilo gotovo čez 200.

Dr. Zupanec, predsednik notarski komori, položil je prvi venec na oder mrtvaški umrlemu svojemu prijatelju.

Poleg teh so skazovali svoje sočutje in svojo žalost ljudje tudi s telegrami, kateri naj bodejo tù navedeni za spomin.

Iz Djakovara: Primite moju najtopliju sočut. Gubitak je to neizmirni za vas, naš narod, komu je jedina utjeha, da će pokojnik u slavnoj uspomeni uvjek živjeti ter i po smrti svojoj spasonosno djelovati. Strossmayr, biskup.

Z Dunaja: Klub desnega središča izreka vam (telegram le-ta došel je gospé soprogi umrlega) presrčno sočutje nad izgubo, katera je zadela vas in domovino. Grof Hohenwart.

Z Dunaja: Zastopniki naroda českega izražajo vroče sočutje nad smrtjo moža, bistrega duha,

trdne volje in blagega srca, ki ni bil oče samo Vam, nego tudi Slovencem. Rieger.

Z Dunaja: Vest očetove smrti nas je hudo pretresla, da-si smo se je vsak čas bali! Ne samo Vi, ampak celi narod slovenski obžaluje izgubo predragega očeta. Sprejmite s svojo blago materjo zagotovilo našega prisrčnega sočutja.

Klun, Vošnjak, Obreza, Pfeifer.

Iz Zagreba: Izražam Vam sočutje v svojem imenu in v imenu akademije nad veliko izgubo.

Rački.

Iz Gorice: Pretresen po grozni nesreči, sem komaj pri zavesti; Z Vami, ki žalujete po najboljšem soprogu, žaluje cel narod, ki je izgubil očetovskega svojega vodnika! Žalujejo pa tudi vsi avstrijski patrijotje, ker umrl je dober Avstrijec in eden najzvestejših podložnikov naše najviše vladarske rodbine. Josip vitez Schneid.

Iz Gorice: Iz potrtega srca najživejše sočutje! Grozno poročilo je vse naše rodoljube hudo presunilo. Marušič.

Iz Celovca: Narodnjaki izrekajo svoje sočutje zaradi izgube milega očeta.

Sočebranski.

Iz Metlike: Tvoji verni bratje, okraja metliškega prebivalci, bridko žalujemo s Teboj in milimo Tvojim zaradi iznenadne izgube našega nepozabljivega očeta. Slava mu večna in pokoj duši!

Navratil.

Z Dunaja: V imenu „Slovenije“ Vam izrekam sočutje nad veliko izgubo, ki ni zadela le Vas, ampak celi narod.

Babnik, predsednik.

Iz Kostanjevice: Tužnega srca izjavi sočutje bralno društvo v Kostanjevici o prerani smrti gospoda očeta.

Prvosednik: dr. Gestrin.

Iz Mozirja: Občina, trg in okolica mozirska čuti britko žalost, ker je preminol najslavnejši pospešitelj občinskega blagostanja in prosvete, oče dr. Bleiweis. Slovenci, po njem žalujoči, bodo njegova dobra dela vedno visoko cenili. Naj jim prinaša nauk in vzvišen izgled tisoč in tisočero sadú!

Župan: Lipold.

Iz Mozirja: Zbrani izražajo svojo najglobokejšo žalost o zgubi slavnega, predragega očeta in nenadomestljivega voditelja Slovencev.

Čitalnica mozirska.

Iz Pešte: V največi bolesti izražam svoje sočutje. Turner.

Iz Trsta: Moje najglobokejše sočutje nad silno izgubo. Kastelic, stotnik.

Iz Zagreba: Nad neizmerno izgubo z gospo majko in vami vred bridko žaluje vaš prijatelj

Franjo Bradaška.

Iz Gradca: Tužnega srca izraža globoko sočutje Društvo „Triglav“.

Iz Zagreba: Pridružujuč se tugujučemu slovenskomu narodu izražamo iskrenu sočut na nenaknadivim gubitku.

Činovnici banke „Slavije“.

Iz Metlike: Kakor ves slovenski narod obžaluje izgubo svojega preljubega očeta z bridkim srcem i

Narodna čitalnica metliška.

Iz Brežic: Sprejmite najiskrenejše sočutje na gomili neumrlega očeta Slovencev.

Tanšek.

„Narodu“ došel je ta-le telegram:

Iz Prage: Globoko presunen nad smrtjo dr. Bleiweisa, vodnika Slovencev, izraža svoje globoko sočutje

Spolek českih židovskih akademikov v Pragi.

Tukajšnja čitalnica prejela je telegram:

Iz Sarajeva: Tužna majka, mila domovina, izgubila si najslavnejšega sina. Njemu večna čast in slava! Slovenski tiskarji.

Iz Gornjega grada: Prežalostna vest o smrti slavnega našega očeta dr. Janeza Bleiweisa nas je bridko iznenadila. Britkost, katero čuti njegova veleštovana rodbina, seza nam jednako v srče. Iskrena hvala slovenskega naroda in večna slava blagemu možu! Župan: Fran Prislan.

Iz Ormoža: Ormožka „Sloga“ izreka svojo globoko žalost o bridki izgubi vzornega jej narodnega boritelja.

Iz Solčave: Sprejmite našo srčno sočutje o izgubi slavnega očeta in voditelja Slovencev. Hvaležen mu bode narod na veke.

Županstvo v Solčavi.

Iz Maribora: Britko obžalujejo neizmerno izgubo, katera je zadela mili narod slovenski,

Mariborski gimnazijci.

Iz Višnje gore: Blagovolite sprejeti prežalostno sočutje o nenadomestljivi izgubi boritelja naroda slovenskega.

Žalujoči narodnjaki.

Iz Bovca: V izraz globokega sočutja

čitalnica bovška.

Iz Ajdovščine: Najtoplejše sočutje o izgubi Vašega blagega soproga in očeta naroda izraža

društvo „Edinost“ v Ajdovščini.

Iz Gorice: Bil si boritelj, voditelj, oče slovenskemu rodu: po Tvojem izgledu se vsak zvesto nas bode ravnal.

Narodni sedmošolci goriški.

Iz Gorice: Prejmi nezvenljivi venec v raji; tukaj bode večen tvoj spomin!

Narodni goriški osmošolci.

Iz Gornjega grada: Odbor okrajnega zastopa Gornji grad izraža vsled prežalostne vesti, da je slavni naš voditelj, oče Slovencev, akoravno v visoki starosti, vendar prerano v Bogu zaspal, v imenu celega okraja svoje najgorkejše sočutje in veleštovanje celi njegovi slavni rodovini. Njegovo, do smrti neprestano jako težavno in uže obilno blagoslovljeno delovanje izvirajoče iz redke zmožnosti in čistega vzvišenega značaja vzbuja k složnemu in pogumnemu delovanju za narod vso slovensko razumništvo.

Okraja načelnik: Jakob Spende.

Čitalnica, Matica, Blaznikova in narodna tiskarna in več druzih hiš, posebno po glavnem trgu, je razobesilo črne zastave, po ljubljanski okolici so zapeli zvonovi (v Šentvidu je zvonilo vsak dan po trikrat), in v četrtek, dan pogreba, se je napolnila Ljubljana z unanjimi ljudmi vseh stanov in raznih krajev: Kranjskega, Štajarskega,

Goriškega, Primorja, Hrvaškega itd.; skoro z vsakega večega kraja so prišle deputacije z zastavami in venci, posebno krasne so prinesli Hrvatje. Število unanjcev je šlo v tisoče.

Ob štirih popoludne zapojó po vsi Ljubljani zvonovi, sprevod se prične v tem-le redu, po gosp. Doberletu sestavljenem:

Meščan s črno zastavo, za njim 22 Doberletovih služnikov vence in sveče nesočih. Trije župani ljubljanske okolice, srednji s križem. Mrtvaška godba, za njo sirotninski dečki in deklice z usmiljenimi sestrami Vincencijevega reda. Gimnazijalci, realci in učiteljski pripravniki z venci v menda polnem številu. „Sokol“ s svojim vencem in zastavo v lepem številu. Katoliško društvo z zastavo, predsednikom dr. Jarcem in odborom, veliko udov in okoli 100 duhovnikov iz vseh slovenskih pokrajin, med njimi mnogo starih, tako č. g. dekan Žuža iz Laškega trga. Pomočno obrtno društvo ljubljansko. Zastop „narodne tiskarne“ in „Ljubljanskega Zvona“, narodnjaki z Brežic, vse z vencem. Katoliško društvo rokodelcev z zastavo in vencem, na čelu mu predsednik g. Gnjezda. Deputacije s Kamne gorice, Bleda in Gorij, uradniki „Slavije“ z vencem. Župani ljubljanske okolice, učenci podkovske šole ljubljanske z učenikom g. Šlegelnom, — vsi z vencem. Zastopi čitalnic iz Šiške, Postojne, Idrije (s predsednikom gosp. Trevnom), Šentvida nad Ljubljano, Bizovika, — vse z zastavami in venci, posebno ljubljanskih okoličanov veliko. Zastop mesta kamniškega z županom g. dr. Samcem, kamniška čitalnica z zastavo, ravno tako mesto Kranjsko z županom gosp. Šavnikom in čitalnica, mestni zastop iz Škofje Loke, deputacija iz Vrhnike z venci, s Šentpetra na Notranjskem z gosp. župnikom Šarabonom, vipavska čitalnica z zastavo, bralno društvo z Borovnice s svojo zastavo, na čelu lepemu številu Borovničanov gosp. Borštnik. Pooblaščenci vseučiliščnih društev, literarno društvo in „Slovenija“ na Dunaji, „Triglav“ v Gradci z venci. Ljubljanska požarna straža, veterani z zastavo in v paradni obleki, podčastniki kranjskega Kuhnovega polka. Deputacija kranjskih mestnih občin z vencem, političnega društva „Edinost“ in delavskega podpornega društva s Trsta, med njo č. g. dekan Jan iz Doline, oboji s prekrasnim vencem. Deputacija z Gorice, in to predsednik čitalnice gosp. Jeglič, profesor č. gosp. Marušič in gosp. Klemenčič, ki so nosili vence „Sloge“, pevskega društva „Slavec“ in „Soče“, za njimi več druzih Goričanov. Zastop občine Griže na Štajarskem, deputacija slovenskih štajarskih poslancev, zastopana po dr. Dominkušu in dr. Radeju, mariborska čitalnica z vencem in svojim predsednikom dr. Ulrichom in prof. Pajkom, zastopnik mariborske duhošvčine kanonik g. Herg. Deputacije s Hrvaškega: pevskega društva „Danica“ v Sisku s podpredsednikom g. Kerhinom, udje „Sokola“ z vencem mesta Siska in siških gospâ — vsi v društveni obleki; zastopniki jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, gospod kanonik dr. Rački, prof. Lapašič in Kostrenčič, zastopniki „Matice hrvatske“ in „Sokola“ zagrebškega, pevskega društva „Kolo“, hrvatsko-slavonskega gospodarskega društva (zastopnik tajnik Fr. Kuralt); vsi so bili prinesli seboj prekrasne vence s svilnatimi trakovi in bogatimi srebernimi in zlatimi franžami. Deputacija z Novega mesta, Logatca, Ljutomera, Vidma itd., tako da skoro ni bilo mogoče vseh šteti. Ljubljanske gospé in gospodične v črni obleki z vencem. Ljubljanski bogoslovci za svojim lepim vencem, očetje Lazaristi, frančiškani (tudi kamniški guardian). Ljubljanski meščan g. Bergant, nesoč sreberni, o sedemdesetletnici ranjcemu darovani venec slovenskih gospâ in njegove tri rede: ruskega Vladimirovega, Franc-Jožefovega in železne krone.

Zdaj je šlo 24 bogoslovcev v cerkveni obleki, štirje duhovni v črnem levitarskem ornatu in gosp. kanonik in mestni župnik Urbas v črnem pluvijalu. Rakev ranjcega, z venci obložena, nosili so jo župani okolice ljubljanske; ob straném župani kmetiških občin, odlični meščani ljubljanski in Alojznice dijaki z voščenimi svečami. Za rakvijo ranjcega rodovina: Sin dr. Karol Bleiweis vitez Trsteniški vodéč svojo mater, sinaha in vnuki, potem bližnji sorodniki. Milostljivi knezoškof dr. Pogačar s svojima dvema kaplanoma. Deželni predsednik gosp. Winkler in feldmaršallajtnant Stubenrauch, več viših uradnikov in častnikov. Prečastiti gg. kanoniki ljubljanski, na čelu jim gosp. prošt J. Zupan. Venca pevskega zbora čitalničnega in čitalnice, čitalnična zastava, za njo pevci in društveniki čitalnice. Odbor „Matice slovenske“, „Glasbene Matice“, oba z vencem. Uradniki deželne vlade, deželne sodnije, finančnega vodstva, profesorji in učitelji. Tiskarjev društvo v obilnem številu. Kmetijske družbe odbor s svojim načelnikom baronom Wurzbachom in kranjsko zdravniško društvo z vsemi udi, oba z vencem. Venec državnih poslancev, njihov zastopnik dr. Poklukar. Venec deželnega odbora, odbor z deželnim glavarjem grofom Thurnom in odborniki Dežman, dr. Schrey in Grasselli; vsi deželnega odbora uradniki. Mestno starešinstvo z županom gosp. Lašanom in vsi magistratni uradniki. Kupčijska zbornica s svojim predsednikom gosp. Kušarjem in vencem. Ljubljanski trgovci s krasnim vencem. Domači in tuji posli z gorečimi svečami in na koncu druzih pogrebcev na tisuče. Dolg je bil ta sprevod, da ga Ljubljana tacega ne pomni.

Po ulicah so bile plinove svetilnice prižgane, vse prodajalnice zaprte in ljudstva toliko, da se sme reči, da je bilo vse mesto na nogah. Pri vsi gnječi je bil najlepši mir, vse je kazalo le žalostne obraze.

Pred hišo mrličevo so čitalnični pevci zapeli prav ginljivo „Kaj jokate?“, potem pa so peli gospodje bogoslovci mrtvaške. Sprevod je šel po mestnem in Starem trgu, čez šentjakobski most po bregu, čez Turjaški trg, po gosposki ulici, preko zvezde in memo čitalnice po dunajski cesti. Kislo vreme se je bilo razvedrilo, a bila je uže noč, ko je skoro čez dve uri ob $^3/_4$ na šest dospela rakev v popolno razsvitljeno cerkev sv. Krištofa. Tu se je truplo ranjcega blagoslovilo, opravile se molitve, potem se je neslo na pokopališče, kamor so šle vse zastave (njih 15) uže naprej in se razpostavile okolo groba, ki je tik Baumgartnerjeve kapele na levi strani starega pokopališča. Tu je bil položen

dr. Janez Bleiweis tako, da mu je obraz obrnen v milo mu gorenjsko stran. Želel si je sam počivati v hladni zemlji, ne med kamnom. Tukaj se bo napravil mu tudi spominek.

Ko je čast. gosp. mestni župnik Urbas s cerkvenimi molitvami izročil truplo zemlji, so zapeli pevci milo „Roža in trnje“, marsikatetemu, da, večini pa so se vlile solze. Potem je pred odprtim grobom govoril deželni poslanec gosp. Luka Svetec tako-le:

Častita gospoda! Dragi bratje in sestre!

Utrnila se je zopet zvezda na obnebji naše mile domovine. Utrnila in ugasnila za vselej je nenavadna, svitla zvezda, ki je tako lepo, tako dobrotno svetila slovenskemu narodu skoraj celega pol stoletja.

V črno se zavija vsa slovenska zemlja. Dr. Janeza Bleiweisa-Trsteniškega, katerega je narod naš tako visoko spoštoval, tako srčno ljubil, katerega smo s tolikim zaupanjem in s tolikim ponosom klicali svojega očeta — njega ni več. Ta tužni glas odmeva od vseh strani slovenske zemlje: „Ni ga več“. In s Slovenci sočutno žalujejo drugi slovanski rodovi.

Nezapopadljivi so sklepi modrosti Božje. Mi se jim moramo vdati brez prašanja. Naše solze tekó, ali mrliča ne skličejo več iz groba.

Žalostni in potrti smo se tukaj zbrali, da izkažemo zadnjo čast možu, kakoršen je le redka prikazen v življenji narodov; možu, ki je gledé našega narodnega življenja in napredka nam stvaritelj nove dobe.

Tvoja delavnost, dragi Janez, bila je vsestranska. Kako si ti budil naso literaturo; kako skrbno zbiral nje proizvode v „Novicah“, v Matičnih in drugih spisih! Kako marljivo si skrbel ob enem za povzdigo narodnega gozpodarstva in naš kmetovalec in obrtnik ni imel boljšega učitelja, boljšega svetnika, boljšega podpornika, kakor tebe!

In v srditem boji, ki ga bijemo za politiške in narodne pravice, ali nisi ti bil najprevidnejši, najzanesljivejši vojvoda naš in ob enem sam najpogumnejši vojak?

Vsi stanovi smo čutili dobroto tvojega dela in tvojega truda; izrekamo ti zato tukaj svojo najtoplejšo zahvalo.

Zapustil si nam pa tudi najlepši zgled, kako je treba zbirati in družiti vse moči k skupnemu delu; kako je treba delati neprestano, z železno stanovitnostjo, ako se hoče doseči visoko nam — narodno blagostanje. Mi ti obetamo vedno tvoj zgled posnemati.

Kedar bi hotela hidra razprtije dvigati med nami svojo glavo, naj tvoj zgled potolaži nasprotne strasti. Kedar bi prišle nezgode na naš narod in bi hoteli neuspehi majati naše zaupanje, tvoj zgled nas ohrabri in potrdi.

Da, da ravnati se hočemo po tvojem zgledu, to ti obetamo, to na tvoji gomili prisegamo.

In kakor seme, ki si ga ti sejal po vsem polji naše slovenske zemlje, uže klije in cveté in sad donaša in ga donašal bo še našim poznim unukom, tako nam večen ostane tvoj spomin. V svojih delih nam ostaneš nepozabljiv, nesmrten.

„Blagor mrtvim, piše evangelist, ki v Gospodu umrjejo, ker njih dela gredó za njimi.“ Blagor tebi, dragi Janez, ker te spremljajo mnogoštevilna dobra dela, storjena za narod in dom, za državo in človeštvo, pred večnega sodnika.

Obračal si dobro svoj talent, kakor evangeljski hlapec, kateremu je Gospod rekel: „Blagor tebi, vrli hlapec, ker si bil zvest v malem, jaz te zdaj nad veliko postavim“. Tako si slavno dokončal svojega življenja pot; zdaj počivaj od dela in truda. Mirno počivaj pod to gomilo, ki bo sveta nam in našim unukom, dokler se bo razlegala slovenska beseda po teh prijaznih ravninah. Tvoj duh pa naj veje nad nami, kakor angelj božji; naj nas navdaja z gorečnostjo in pogumom za narod in delo, za slogo in edinost, da se bomo tudi za naprej trdno držali tvojega starega gesla: „Vse za vero, za dom in za cesarja“ in da bomo srečno nadaljevali delo, katero si ti pričel.

In zdaj, dragi ranjki, z Bogom, z Bogom za vselej!

Še je zapel pevski zbor pod vodstvom gosp. Valente zadnjo ranjcemu, premilo pesem „Oče naš“, potem smo šli s pokopališča vsi — pustivši na njem najboljšega in nenadomestljivega Janeza Bleiweisa — — samega!

In zdaj počiva to ognjevito srce, ki je bilo tako vdano narodu in njega blagru, v hladni zemlji, počiva po dolgem, neutrudljivem in težavnem delovanji, duh pa plava nad nami nad zvezdami ter uživa zasluženo plačo. Zapuščeni ubogi rod Slovencev pa plaka za njim in milo zdihuje po novem očetu, ki bi stopil na rajncega mesto, a tacega, kakor je bil ta, — ne bode ga več!

Mili Bog obudi nam vsaj katerega nekoliko enacega!

H koncu kličemo nenadomestljivemu gotovo vsakemu iz srca:

Večni spomin slovenskemu velikanu **Janezu Bleiweisu!**

Naši dopisi.

V Gorici, 4. dec. — Kaka sprememba v osmih dneh! Preteklo nedeljo ob tej uri (3. popoldne) sem pisal še dopis za „Novice“ in privaten list „očetu“ samemu; mislil sem (na podlagi poročil do 24. preteklega meseca), da se bolezen, potem ko mu je bilo po prvem hudem napadu (22. nov.) odleglo, ni več shujšala; in danes — — ni ga več! Moje misli vzletajo vsak hip tje za kapelo pri sv. Krištofu, kamor smo ga spravili v četrtek zvečer. Da, med sto vtisi, ki sem jih prinesel iz Ljubljane, je najglobokeji poslednji. Tista slovesna tihota in pobožna resnoba, med ogromno množico na pokopališči, v tihi noči, v tistih trenotkih, ko sta cerkev in narod opravljala pri odprtem grobu najtežo dolžnost — ne, ne izgine mi iz spomina in srca. „Težko se ločim od naroda“ je blagi ranjki povdarjal na smrtni postelji; — pa tudi narod se je težko ločil od njega in najteže oni, ki so ga poznali in spoštovali, kakor jez. Sedem in dvajset let in 10 mesecev sem ž njim občeval pismeno in ustmeno. Še zdaj, ko te vrste pišem, zdi se mi, kakor da bi še zmeraj pisal 39letnemu, taktnemu, zglednemu vredniku Bleiweis-u, toda me brž potlači spet misel: Nikdar več ne pride tvoj dopis v njegove roke; nikdar ne bode privatnih tvojih listov bral očetovski tvoj prijatelj; nikdar več mu ne boš mogel potožiti, kar ti srce teži. Nikdar? Temu „nikdar“ se hudo vpira nekaj v mojih prsih; glas slišim iz sebe: Non omnis moriar; ni umrlo vse, kar je bilo v rajnkem očetu, on še živi nad zvezdami. Še bom ž njim občeval — ne sicer po navadni pošti, po navadnem telegrafu, 12. poglavje II. Makabejskih bukev sv. Pisma mi kaže pot do njega; tam je naznanjen in popisan neki telefon, po katerem bom še ž njim govoril in — nadejam se — on z mano. Nenadomestljive zgube od 29. nov. t. l., katero po omámici smrtnega in pogrebnega dne še le zdaj prav čutim v tihi sobi, ne bom poudarjal, samo nekaj črtic naj podam v dopolnitev vsega; kar se je te dni o rajnkem pisalo. Od kar je vrli gospod vitez Schneid v Gorici, pisal mi je rajnki vitez Bleiweis bolj pogostem, kakor prej; bolj ga je skrbelo gosp. Schneidovo zdravje, ko njegovo lastno; memogredé pa je tudi o svoji bolehnosti pisal, tako n. pr. 4. novembra t. l. „Tudi mene drži zopet tisti „Bronchial“ in „Magenkatarrh“, ne sicer na posteljo, ampak na dom priklenjenega v hiši. Bog daj, da bi se ga še enkrat znebil“! In v zadnjem listu, ki sem ga od njega prejel (od 12. nov. t. l.) piše: „Jaz se še zmerom borim z dvema katarrhoma, bronchialnim in želodečnim; za to imam tudi 2 zdravnika, sina in dr. Valento. Ne ležim pa ne, vsak dan se peljem popoldne na sprehod“. Poslednji telegram, ki mi je došel 19. novembra zvečer na moje voščilo za rajncega rojstni dan in bližnji god, glasí se tako-le: „Prisrčna zahvala za tako prisrčno voščilo; topla hvala pa tudi za ljubeznjiva poročila o našem prijatelju“ (namreč g. Schneidu). Ljubeznjiv pozdrav sè smrtne postelje je zapečatil najno dolgoletno prijateljstvo. — Dva telegrama naznanujoča vitez Bleiweisovo smrt sem prejel 29. t. m. ob 10. uri, drugi dan pa — na svoj god — ob tisti uri, — med obedom — ko mi je prejšnjih let navadno došel Bleiweisov voščilni telegram, položili so mi letos na mizo njegov mrtvaški list! Hitro, kakor blisk, se je raznesla v torek prežalostna novica po mestu, zvečer se je zbralo krog čitalničnega odbora in zastopnikov druzih naših društev še več druzih odličnih rodoljubov v posvet, kako naj bi Gorica častila rajncega spomin. Zdajci je bilo skleneno, da pojde deputacija k pogrebu in da ponese sè sabo vence. Napisi na venčnih trakovih so: Goriška čitalnica častnemu udu; Poddružnica Goriške čitalnice narodnemu očetu; Goriška „Sloga“ slovenskemu voditelju; Goriški „Slavec“ tuguje o smrti očetovi; Andrej Marušič očetovskemu prijatelju; Goriška „Soča“ očetu slov. novinarstva; Goriški rodoljubi vzoru rodoljubja. Te vence so vzeli sè seboj gg. Andr. Jeglič, čitalničin predsednik, prof. Andr. Marušič in Štef. Klemenčič, hranilnični uradnik in čitalničin denarničar. Poslal je od tod svoj venec tudi bolehni rajncega prijatelj g. prof. Povšè, v Ljubljani pa naročil g. vit. Schneid. Tudi je šlo iz Gorice več telegramov obžalujočih „očetovo“ smrt. — V tem, ko izročam to svojo spomenico novemu vredništvu „Novic“, ne morem si kaj, da ne bi javno pohvalil zglednega obnašanja Ljubljanskih stanovalcev o impozantnem pogrebnem sprevodu pretekli četrtek. Tacega reda in take tihote nisem še nikdar zapazil o enakih priložnostih. Še bi rad izrazil občutke, ki so se mi zbujali v srcu, ko smo šli memo tistih hiš, kjer je rajnki tako neutrudljivo in slavno deloval — memo magistrata, deželne zbornice, memo Blaznikove tiskarne, „Matične“ hiše, Salendrovih ulic (kmetijsko-družbene pisarnice), in memo čitalnice, pa mi ni mogoče izraziti jih; v enem občutku se vtapljajo vsi in v eni misli: Ni ga več!

Iz Železnikov 3. decembra J. L. (*Žalosti odmev od naših gorá o smrti gosp. dr. Jan. Bleiweis-a*). Dolgih 28 let šlo je veliko dopisov od tod do slavnega vredništva „Novic“ v Ljubljano; vse je sprejemala rade volje ona roka, katera o trenutku, ko z žalostnim srcem pišem te vrstice, počiva otrpnena za vselej v tihi zemlji pri sv. Krištofu. — Da so telesne moči velecenjenega, za blagor slovenskega naroda tako vnetega, delavnega in skrbljivega gosp. dr. Jan. Bleiweis-a viteza Trsteniškega osobito letošnje leto bile zeló opešale, zapaziti se je pač moglo; roka njegova bila je vender, kakor kaže do pisalca teh vrstic dne 7. oktobra t. l. pisana listnica z jako častilnim podpisom: „Ves Vaš dr. Bleiweis“, še čutiti močna, krepka; upati je bilo toraj, da to drago življenje ostalo bo ohranjeno našemu narodu vsaj še kako leto. Popolnoma nenadjana nam je tedaj došla žalostinka, da slavnoznani naš naroda voditelj odstopil je po besedah Zvonikarjeve pesmi „od dela in teže!“ Da! pač v resnici in pravem pomenu se spolnujejo te besede gledé neutrudnega in neumornega delovanja rajnega do zadnjih ur njegovega življenja. Bog mu poplačaj vse to v presrečni domovini unkraj groba, kjer vlada večni počitek in najslajši mir! — Kmalo po došlem žalostnem naznanilu oglasil se je tukajšnji mrtvaški zvon, naznanjevaje, da zapustil je svet mož neugasljivega spomina; — včeraj se je podal zastopnik naše občine, kateri je rajni pokojnik častni občan bil, v Ljubljano na pogreb; ob uri pokopa pa so žalostno pesem peli vsi zvonovi naših dveh cerkvá v znamenje sočutnega žalovanja. Kar želi ves naš narod, zapišemo tudi mi: Bog nam obudi novega voditelja, ki bi bil v vsem vreden naslednik neumrljivemu rajnemu dr. Jan. Bleiweisu!

Iz Šent-Lorenca ob Temenici 2. dec. — Žalostno je, ko zgubi hiša svojega gospodarja ali sploh rodbina svojega očeta. Res, v taki hiši je ob smrti gospodarja vse žalostno. Al, če zgubi narod svojega očeta, svojega modrega voditelja in gospodarja ter stvaritelja mnogo, mnogo učnih spisov, moža, na katerega se je vse zanašalo, voditelja, za katerim je vse pošteno, zvesto hodilo, zvezdo, na katero so se vsi stanovi ozirali ter jej nje potem varno in z ljubeznijo sledili; — no, po tacem je žalost vse kaj druzega memo priprostega človeka. Naj tedaj priča zgodovina in literatura v bodočnosti, da je ranjcega dr. Janeza Bleiweisa ves slovenski in sosedni narod ljubil, ravno tako tudi naš dopis iz Šent Lorenca, kakor bodo tudi drugi dopisi go-

tovo pričali, da v najpriprostejem kraji je rajncega vse poznalo, vzlasti po spish, pogovorih ali po njegovih „Novicah“. Bodi mu zemljica lahka! Hočemo se ga spominjati vzlasti v molitvah ter ga posnemati v njegovem modrem in poštenem vedenji, sploh se držati njegove neprecenljive značajnosti.

Zahvala.

Složna udeležitev najširjih krogov od blizo in daleč je tako poveličala pogreb nepozabljivega našega

dr. Jan. vitez Bleiweis-Trsteniškega,

da je svet malokdaj videl kaj enacega.

Podpisani odbor se usoja najtoplejšo zahvalo izrekati vsem, ki so mu olehkočili izvršitev njegovega naloga in pripomogli, da se je o tem žalostnem povodu tako dobrodejno prijavilo splošno sočutje. Posebno zahvaliti se moramo: županu glavnega našega mesta gospodu vladnemu sovétniku Ant. Laschanu; sl. mestnega magistrata oddelku za javno varnost; gospodom rediteljem, ki so pod skušenim, previdnim vodstvom g. mestnega odbornika Fr. Dobrleta uredili velikanski sprevod; vrlim županom iz ljubljanske okolice in tukajšnjim gospodom meščanom; sl. deputacijam in društvom zastopanim v sprevodu; gospodom bogoslovskim pevcem; gospodom trgovcem in obrtnikom, ki so mej pogrebom zaprli svoje poslovalnice; zvlasti pa še čast. novinarstvu, katero je najvspešneje podpiralo naše prizadevanje.

V Ljubljani 4. dan dec. 1881.

Odbor

za dr. Bleiweisovo pogrebno svečanost.

Iz Ljubljane. — Še so potrta vsa srca, o ničemer se ne govori skoro, ko o smrti dr. Jan. Bleiweisa viteza Trsteniškega in o njegovem res veličastnem pogrebu, katerega po moči nadrobno popisujemo spredej; čisto natančno popisati te velikanske stvari pa skoro ni mogoče in prostori „Novic“ so tudi preozki za to. Preblagi in potrti vdovi ranjcega in njegovemu sinu dr. Karolu Bleiweisu vitezu Trsteniškemu je došlo še veliko obžalovalnih telegramov z vseh krajev, bližnjih in daljnih, tudi pismo od ministra Konrada in dru zih. Životopis rajncega, njegova dela in črtice iz njegovega življenja pridejo še na vrsto. Jako spoštljivo pišejo o njem tudi češki, hrvatski in pravični nam nemški listi, dokaz, kak velikan je bil ranjci.

— (*Dr. Bleiweisove prsne podobe*), izvrstno zadete, iz gipsa, masivno vlite, bronzirane ali pa belo lakirane, deset palcev visoke, se dobivajo pri tukajšnjem podobarji Fr. Zajcu na Karlovški cesti. Cena jim je 1 gld. 50 kr. za vsako. Častilce Bleiweisove opozorujemo na te podobe, ker lepšega kinča ni za na omare ali nad knjižnice postaviti, kakor so kipi slavnih mož. Nemci imajo Götheja in Schillerja skor po vseh hišah; mi pa zaljšajmo sobe z našimi velemoži!

— (*Slovenske Matice*) domači odborniki so se bili 29 dne novembra sošli k posvetovanju, v katerem so po smrti svojega prvosednika dr. J. Bleiweisa izvolili si dosedanjega namestnika g. P. Grassellija za voditelja ter ga pooblastili, da vlada „Matico“ do prihodnje volitve, katera se vrši navadno po občnem zboru. Razun o pogrebu svojega prvosednika so posvetovali se o knjigah letošnjih, ker je „Somatologija“ nemška jela tiskati se v novi pripravniši obliki, sklenilo se je iz raznih tehtnih vzrokov, da se po najnovejši vravná prestava slovenska in toraj vrh drugih knjig podá družnikom še le bodoče leto. Za 1881. l. pa se ob novem letu razpošljete za zdaj le knjigi: a) „Letopis“ in b) Šumanova „Slovenska slovnica“, katerih natiskovanje se dotlej dokonča in družbenikov imenik vredí. Odločijo se nekaterih odsekov seje v teh dneh; odborova seja pa utegne biti 21. decembra t. l. ali sv. Tomaža dan, da se ukrenejo potrebne Matične stvari za tekoče in prihodnje leto.

— Jutri v četrtek ob 11. uri dopoldne se bode po stari navadi v čitalnici obdarovalo 40 ubogih šolarjev in 40 šolaric z zimsko obleko. Odbor ljubljanskih gospâ vabi vse dobrotnike k tej lepi svečanosti.

— V 47. listu „Novic“ objavljeno število letošnjih učencev podkovske šole v Ljubljane naj se popravi na 9 učencev mesto 7.

Novičar iz tujih in domačih dežel.

Z Dunaja. — V državnem zboru gromi in treska, kakor bi živeli v pasjih dneh, ne pa tik pred Božičem. Skoraj ne mine dan, da bi levičarji ne spustili kakove bombe: prva bila je interpelacija zarad „Länderbank-e“. Gotovi so si bili zalesti Taaffe-a na krivi poti; toda odgovor, katerega so o tej zadevi dobili preteklo soboto, osupnil jih je tako, da kar ziniti niso mogli. — Druga bomba bila je interpelacija zarad Kuchelbadskega pretepa; upam, da bo tudi na to vlada našla pravi odgovor. Na to ste prišli še dve bombi: interpelacija Taufferjeva zarad slovenskega jezika pri sodnijah na Kranjskem, in pa interpelacija Heilsberg-ova, včeraj vložena, zarad Vestenecka. — Ti bombi ste sicer silo nevarne, pa ne nam ali vladi, temveč interpelantom, rekel bi, prva bomba je slamnata, druga pa pokvarjeno jajce; ako se kdo speče in ako bo smrdelo, naj gre hvala zato tistim, ki hočejo vse vedeti, tudi to, kar bi bilo ravno za-nje bolje, da bi za zmiraj ostalo skrito.

Vojne postave obravnava pričela se je včeraj in se sklenilo, pričeti specijalno obravnavo z 215 glasovi proti 5.

Danes v torek bila je prav živahna obravnava v zbornici zarad izraza ministra Pražaka: „ako pa poslanci sami postave prestopijo“ itd. — Poročevalec odborove večine grof Hohenwart govoril je zeló mirno, poročevalec manjšine je nekoliko zbadal, Kronawetter pa je levičarje neusmiljeno udrihal. Konečno se je predlog manjšine: nejevoljo izreči o Pražakovih besedah, s 165 glasovi zavrgel zoper 113 glasov.

Iz Laškega. — Laška se zeló huduje na Bizmarka, ker je njeno liberalno politiko v javnem govoru obsodil.

Iz Rumunskega. — Naš poslanec grof Hoyos dobil je povelje, zarad razžaljivega prestolnega govora pretrgati osebno občenje s tamošno vlado.

Telegram „Novicam“.

Dunaj 7. decembra.

Ravno pričeta obravnava vojne postave ne bo končana pred petkom, na to pride privoljenje trimesečnega budgeta zoper vso levico.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.